

Кириченко Т. С.,
старший викладач кафедри фонетики і практики англійської мови
Київського національного лінгвістичного університету

ДИСКУРСИВНІ МАРКЕРИ ЗГОДИ В СИТУАЦІЇ ПЕРЕБИВАННЯ МОВЛЕННЯ

Анотація. У статті представлено дослідження дискурсивних маркерів згоди в ситуації перебивання в сучасному англійському діалогічному дискурсі. Дискурсивні маркери згоди віддзеркалюють розуміння або нерозуміння адресата мовлення, слугують засобом передачі реагування на висловлення, є сигналом сприйняття і схвалення інформації. У статті дискурсивні маркери в межах ситуації перебивання представлені в більшості випадків як десемантизовані маркери і виступають в якості фатичного сигналу в процесі комунікації.

Ключові слова: перебивання, взаємодія, згода, дискурсивний маркер, діалогічний дискурс.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день дискурсивні маркери потрапили в поле зору багатьох дослідників [3; 10; 11]. Як учасник комунікативного процесу адресант мовлення завжди чекає на певні вказівки взаєморозуміння, у той час як адресат мовлення забезпечує зворотній зв'язок, який є свідченням розуміння та зацікавленості у розмові. Роль дискурсивних маркерів у комунікативній взаємодії полягає у вказівці на наміри учасників інтеракції, а також особливості їхнього реагування. Однак роль дискурсивних маркерів в репліці-перебиванні, що вказують на розуміння та згоду, не отримала висвітлення в сучасних наукових розвідках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дискурсивні маркери є запорукою розуміння соціального устрою [6, с. 251–269]. Вони відіграють важливу роль у розумінні дискурсу і розвитку інформації [11]. На думку ван Дейка, дискурсивні маркери є макроконекторами, адже вони сповіщають про нові макропропозиції та надають зв'язності дискурсу [1, с. 66]. Різноманітні дискурсивні маркери співвідносяться з численними функціями, які вони виконують, відповідно до контексту, позиції маркера та інтонації. Маркери можуть виконувати найрізноманітніші функції, однак нас цікавить функція прояву згоди за допомогою дискурсивних маркерів у ситуації перебивання мовленнєвої взаємодії, що до сьогодні мало описано в лінгвістиці.

Формулювання мети і завдань статті. *Матеріалом* нашого дослідження було обрано прозові тексти художніх творів британських та американських письменників, а також англійські художні фільми ХХ – початку ХХІ століть, у яких зафіксовано явище перебивання. *Об'єктом* дослідження є ситуація перебивання мовлення. *Предметом* є дискурсивні маркери згоди в ситуації перебивання в сучасному англійському діалогічному дискурсі. Саме тому *метою* статті є дослідження дискурсивних маркерів згоди в ситуації перебивання в мовленнєвій взаємодії. Поставлена мета вимагає виконання таких *завдань*: 1) виокремити фрагменти дискурсу, в яких зафіксовано явище перебивання; 2) виокремити фрагменти, які містять дискурсивні маркери згоди; 3) виявити та проаналізувати особливості перебивань у мовленнєвій взаємодії; 4) зробити

висновки та окреслити перспективи подальших досліджень у цьому напрямку.

Виклад основного матеріалу.

Найпоширенішими маркерами згоди в ситуації перебивання мовлення у репліці-перебиванні зокрема є *good, correct, yeah, yes, okay, right, well, sure, absolutely, I know*. Вищезазначені маркери слугують проявом солідарності та згоди з комунікативним партнером як у такому прикладі:

"This is Ron Jones. I just wanted to let you know that I received your paperwork and the change was made, just as you requested".

Diane was puzzled. "Paperwork – ?"

"Yes. The courier brought it yesterday, with your letter" [13, с. 42].

Функція маркерів згоди в ситуації перебивання полягає у створенні ментального уявлення про ввічливий обмін інформацією, а також в пом'якшенні категоричності при необхідності зміни теми або повному чи частковому переході до іншої теми, що демонструє приклад діалогічного дискурсу:

"This is important," Kate told him. "Charlie Wyatt and Count Hoffman are going to be there and they're –"

"I know who they are," he interrupted. "I t-talked to Brad Rogers. We haven't got a p-prayer of acquiring either one of those companies" [14, с. 121].

Дискурсивний маркер *good*, так само як *okay, yeah* та *correct*, досить часто може позбуватись свого позитивного оціночного значення та пересуватись на сам мовний контакт, трансформуючись у фатичний сигнал сприйняття інформації, що демонструє фрагмент:

00:19:43 Carrie: You know, I've been ... I keep meaning –

00:19:44 Mr. Big: How've you –

00:19:45 Carrie: Good. Good. Oh, sorry ... this is –

00:19:48 Carrie: Mr. Big: (laughing) Yeah, I know who he is – [12].

Дискурсивний маркер *good* є фактичним сигналом сприйняття і схвалення інформації. У деяких випадках *good* вживається після викладу сумної чи трагічної інформації, на що ніяк не можна прореагувати з допомогою *good*. Це свідчить про його дифузність, десемантизацію і перетворення в фатичний сигнал зворотного зв'язку без оцінного компонента (*Good. Good. Oh, sorry ... this is –*), виконуючи регулятивно-оціночну функцію. *Good* є універсальним показником згоди, позитивної відповіді, вираження готовності мовця зробити певне припущення та може використовуватись як сигнал переходу до іншої теми. Тобто у вживанні дискурсивного маркера *good* спостерігається певне зміщення вектора оцінки у зв'язку зі зміною об'єкта оцінки.

Дискурсивний маркер *yeah* застосовується задля демонстрації залучення в комунікативну взаємодію, підтримки точки зору мовця, що демонструє наступний приклад перебивання мовлення:

"Yeah ... but can you get this over with quickly. Please".
He nodded, and then weaved the needle into my skin again.
"So where was I?"

"You were talking about the fallen star –"

"Oh yeah, the fallen star ... all of what has happened has to do with that".

"How?" [15, с. 269].

Задля привернення уваги комунікативного партнера до певного фрагменту дискурсу та підсилення функції інформаційного фокусу висловлення у вищезазначеному прикладі застосовується маркер *oh*, що виконує функцію зворотного зв'язку адресанта з адресатом. Цей дискурсивний маркер свідчить про успішність сприйняття інформації, вдалу інтерпретацію інформації комунікативним партнером на стадії формування оцінки. Цей маркер можемо віднести до фокусних маркерів у межах ситуації перебивання. Ще одним фокусним маркером у ситуації перебивання є рестриктивна частка *just*, яка є частиною висловлюваної пропозиції і вживається для забезпечення усвідомлення адресатом значущості сформульованого висловлення, що унаочнює фрагмент діалогічної взаємодії, яка містить перебивання мовлення:

"Hard. She's trying, though. She just got a job with an industrial cleaning company. But it's night shift work, so –"

"Yeah, well, just remember, Maureen, you're not her fairy godmother. You can't wave your magic wand and fix her fucked-up life. And if you think you can, you better put a check on your ego before she body-checks it the way she did mine".

"That was terrible, the way she treated you", she said. "But she's reaching out to me, Cae. I can't just write her off. The last thing that kid needs is more rejection" [8, с. 53].

Дискурсивний маркер *okay* так само як і *good* поєднує в собі організаційні та регулятивні ознаки. *Okay* – це в більшості випадків десемантизований маркер, який виступає в якості фатичного сигналу залученості слухача в процес комунікації, а також служить для слухача відправною точкою для його наступного висловлення, що демонструє наведений нижче приклад:

"I don't want an out. I want to get married. I just – I don't know – I just panic sometimes that this is it. That I will never be with anyone else ever again. And so I just had this little fling. It was nothing". "Hi," he says. "I'm so sorry I haven't called you today. It's been a nightmare of a day. Roger had me –"

"It's okay," I say, interrupting him.

"Can I come over? I wanna see you" [5, с. 189–190].

Дискурсивні маркери *right* та *well* є сигналом активного і кооперативного слухання, пов'язують частини висловлювання, заповнюють паузи хезитації, служать засобом плавного вступу в комунікацію, висловлюють невпевненість або сумнів, а також знижують авторитарність і категоричність, мітигують (пом'якшують) висловлення.

Мітигація пов'язана з мінімізацією гіпотетично можливих небажаних умов у спілкуванні в комунікативній взаємодії, пов'язаних з численними комунікативними ризиками, наприклад, критикою адресата, негативною оцінкою, відмовою у відповідь на прохання тощо [4, с. 341–350].

Мітигацію варто розуміти як спосіб зниження уразливості адресанта й адресата мовлення, зниження очікуваного негативного ефекту, уникнення комунікативної загрози і запобігання конфлікту [9, с. 273–274]. Приклад мітигації висловлення демонструє такий фрагмент діалогічної взаємодії:

Gilpin smirked. "Imagine our confusion: A missing persons case, and here we find an envelope marked first clue".

"It's for a treasure hunt that my wife –"

"Right. For your anniversary. Your father-in-law mentioned it" [2, с. 54].

Дискурсивні маркери згоди є сигналом наявності комунікативного контакту. Використовуючи запропоновані дискурсивні маркери мовець проявляє увагу до співрозмовника, а також показує свою підтримку. Крім того, дискурсивний маркер *sure* надає категоричності висловленню як у такому прикладі:

00:18:18 George Tucker: Well, I should ...

00:18:21 Zoe: Sure [7].

Дискурсивні маркери у формі питальної конструкції є засобами адресації, а також запитом зворотного зв'язку, що демонструє фрагмент англійського діалогічного дискурсу:

"No, Kelly. You changed your life. All I did was give you a little push. And Kelly –"

"Yes?"

"Thanks to you I've become a fashion plate" [13, с. 71].

У ситуації, коли мовець прагне утримати увагу співрозмовника, поділяючи його точку зору, використовується дискурсивний маркер *I know* як у наступного прикладі:

Kelly decided to relent and let Mark know what was happening. She leaned toward him. "That's their goalie," Kelly explained". He s –"

"I know," Mark said [13, с. 95].

Цей дискурсивний маркер забезпечує зв'язність комунікативної взаємодії, створює свого роду єдність думок як у прикладі діалогічного дискурсу, що містить явище перебивання мовлення:

The stream of visitors seemed endless. Paul Deacon, the owner of the art gallery that displayed Diane's work, came to the apartment. He put his arms around Diane and said, "I've been trying to reach you, but –"

"I know".

"I'm so sad about Richard. He was a rare gentleman. But, Diane, you can't shut yourself away like this. People are waiting to see more of your beautiful work" [13, с. 29–30].

У більшості випадків дискурсивний маркер *I know* використовується з конкретною метою, а саме створити споріднену по духу атмосферу, аніж просто продемонструвати висловлювану ідею, що спостерігаємо у такому прикладі:

And how can I be so thrilled to be near Dex, so deeply moved by his e-mail, and still want, on some level, for him to marry Darcy?

"Rach –"

"Ethan, I know what you're going to say".

"Okay. Just be careful. Don't get busted. Shit" [5, с. 75].

Дискурсивним маркером згоди, який функціонує одночасно як маркер-інтенсифікатор, є *absolutely*, використання якого націлене на самовираження та створення зворотного зв'язку як у наступному прикладі діалогічної взаємодії:

"Next year –?"

Tanner smiled. "Absolutely" [13, с. 194].

Досить часто у ситуації перебивання, у репліці-перебиванні зокрема разом з дискурсивними маркерами згоди використовуються маркери протиставлення інформації. Для прикладу таким маркером є *but*, функцією якого є вираження готовності мовця перейти до критики чи дискусії як це відбувається в наступному фрагменті діалогу:

"Oh, really? I'm surprised, Senator. I thought I mad myself perfectly clear. I feel –"

"I know how you feel. But your company, Kingsley International Group, has contracts for many projects with our government, and yet you're challenging the government on the environment issue. Isn't that bad for business?" [13, с. 85].

Дискурсивний маркер *but* допомагає актуалізувати ментальні процеси у свідомості адресата мовлення задля підготовки до майбутньої дискусії в новому тематичному ключі з використанням лексем, що виражають протиставлення *згода-заперечення* в межах одного висловлення як у такому прикладі:

"I'm sorry, Carolyn, but I just can't –"

Carolyn took Diane in her arms. "I know. But there are a lot of friends who want to see you." [13, с. 29].

Маркер *but* здатний проявляти імпліцитну інформацію у висловленні та може містити в собі несумісні пропозиції, наприклад *згода* разом з готовністю мовця перейти до критики, дискусії, введення протилежної точки зору в діалогічній взаємодії, що спостерігаємо в наступному прикладі діалогічного дискурсу, що містить явище перебивання.

Kelly said dryly. "We're the same height".

"I meant –"

"I know what you meant. But I could put on whiteface and –" [13, с. 207].

Наведений приклад характеризується введенням уточнюючої, пояснюючої пропозиції в контекст дискурсу. Метою другого речення є забезпечення першого додатковим поясненням, уточненням та конкретизацією інформації.

Вищезазначені дискурсивні маркери віддзеркалюють розуміння або нерозуміння адресата мовлення, слугують засобом передачі реагування на висловлення. Наприклад:

"You should dump him. Now. Do something while you still have a choice. The longer this goes on, the worse you are going to feel when you're standing in front of that church, watching them seal their vows with a kiss that Darcy will drag on for longer than is tasteful ... Then watching them cut the cake and feed one another while she smears icing on his face. Then watching them dance the night away and then –".

"I know. I know" [5, с. 199].

Для підсиленого ефекту згоди та підтримки мовець може залучати в своє висловлення декілька дискурсивних маркерів згоди одночасно як у такому фрагменті:

Tanner rose as the two detectives walked in.

"Good morning, gentlemen".

Earl Greenburg said, "Good morning. We're –".

"Yes, I know who you are. Detectives Earl Greenburg and Robert Praegitzer". They shook hands [13, с. 108].

Виділяють прямі і непрямі мовленнєві акти. У ситуації перебивання використовуються також дискурсивні маркери згоди, які функціонують як прямий акт згоди. Згода в наступному прикладі виражена фразою "*I know, Dex*":

"Well, it's just that ... I'm really sorry about this bachelorette party and everything –".

I interrupt him. "I know, Dex" [5, с. 166].

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі.

Отже, дискурсивні маркери є ключем до розуміння соціальної устрою, відіграючи важливу роль у розумінні діалогічного. Дискурсивні маркери згоди *good, correct, yeah, yes, okay, right, well, sure, absolutely, I know* у ситуації перебивання мовлення слугують проявом солідарності та згоди з комунікативним партнером. Функція дискурсивних маркерів згоди в межах

ситуації перебивання полягає в створенні ментального уявлення про ввічливий обмін інформацією, пом'якшенні категоричності. Перспективою подальшого дослідження є вивчення вікових характеристик перебивання, а також стратегій і тактик, які застосовуються при реагуванні на перебивання мовлення, що дозволить зосередити увагу на факторі адресата.

Література:

1. Дейк, Т.А. ван. Язык. Познание. Коммуникация. Москва: Прогресс, 1989. 312 с.
2. Flynn G. Gone girl. New York: Crown Publishing Group, 2012. 293 p.
3. Fraser B. An approach to discourse markers. *Journal Pragmatics*. 1990. № 31. P. 931–952.
4. Fraser B. Conversational mitigation. *Journal of Pragmatics*. 1980. Vol. 4, No. 4. P. 341–350.
5. Giffin, E. Something borrowed. New York: St. Martin's Press, 2004. 272 p.
6. Goffman E. Frame analysis: an essay on the organization of experience. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1974. 586 p.
7. Hart of Dixie, 2010. URL: <https://www.dailymotion.com/video/x6ko6r0> (Last accessed: 29.03.2019).
8. Lamb W. The hour I first believed. New York: Harper Collins Publishers, 2008. 755 p.
9. Martinovski B. Mitigation. *The Pragmatics encyclopedia* / Ed.: L. Cummings. New York, NY: Routledge, 2009. P. 273–274.
10. Matras Y. Fusion and the cognitive basis for bilingual discourse markers. *The international Journal of Bilingualism*. 2000. № 4. P. 429–561.
11. Schiffrin D. Discourse markers. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 364 p.
12. Sex and the city 2, 2010. URL: <http://lelang.ru/english/films/seks-v-bolshom-gorode-film-na-anglijskom-yazyke-s-subtitrami/> (Last accessed: 29.03.2019).
13. Sheldon S. Are you afraid of dark. New York: William Morrow, 2004.
14. Sheldon S. Master of the game. New York : Warner Books, 1982. 212 p.
15. Sorensen J. The Fallen star. New York: Create Space Independent Publishing Platform, 2011. 695 p.

Кириченко Т. С. Дискурсивные маркеры согласия в ситуации перебивания речи

Аннотация. В статье представлено исследование дискурсивных маркеров согласия в ситуации перебивания в современном англоязычном диалогическом дискурсе. Дискурсивные маркеры согласия отражают понимание или непонимание адресата речи, служат средством передачи реагирования на высказывания, является сигналом восприятия и одобрения информации. В статье дискурсивные маркеры в пределах ситуации перебивания представлены в большинстве случаев как десемантизированные маркеры и выступают в качестве фатического сигнала в процессе коммуникации.

Ключевые слова: перебивание, взаимодействие, согласие, дискурсивный маркер, диалогический дискурс.

Kyrychenko T. Agreement discourse markers in the situation of speech interruption

Summary. The article presents the study of agreement discourse markers in the situation of interruption in Modern English dialogical discourse. Agreement discourse markers reflect the comprehension or incomprehension of the addressee of speech, serve as a means of transmitting responses to statements, are a signal of perception and approval of information. In the article, discourse markers within the interruption situation are presented in most cases as desemantic markers and as a phatic signal in the communicative process.

Key words: interruption, interaction, agreement, discourse markers, dialogical discourse.